

Institute for Science
Application in
Agriculture

Pravci razvoja govedarske proizvodnje u Srbiji, Mart, 2023

Boris Berisavljević, dipl.inž.stočarstva

Institute for Science
Application in
Agriculture

MLEČNO GOVDARSTVO

- **Struktura nacionalnog stada,**
  - a) rasni sastav
  - b) proizvodni potencijal,
  - c) zdravstveno stanje
- **Struktura i kapacitet porodičnih gazdinstava,**
  - a) broj proizvodnih grla po gazdinstvu,
  - b) obradivo zemljište i proizvodnja stočene hrane,
  - c) tehnočko - tehnološka opremljenost i opšti nivo obrazovanja proizvođača mleka
- **Organizaciona struktura industrije, uloga i mesto države**
- **Prerada na gazdinstvu i kreiranje proizvoda sa dodatom vrednošću**

Institute for Science
Application in
Agriculture

TOVNO GOVDARSTVO

- **Struktura nacionalnog stada,**
  - a) rasni sastav, i uloga meleza,
  - b) ocena kvaliteta mesa
  - c) proizvodni potencijal i zdravstveno stanje
- **Srukтура i kapacitet porodičnih gazdinstava,**
  - a) broj proizvodnih grla po gazdinstvu,
  - b) obradivo zemljište i proizvodnja stočene hrane,
  - c) tehnočko - tehološka opremljenost i opšti nivo obrazovanja proizvodjača mesa,
  - d) pašnjaci
- **Organizaciona struktura industrije, uloga i mesto države,**
- **Prerada na gazdinstvu i kreiranje proizvoda sa dodatom vrednošću**

Podizanje konkurentne sposobnosti govedarske proizvodnje Rep. Srbije - PRIORITETI

- Afirmisanje asocijacija i standarda kvaliteta,
- Definirati izvore finansiranja / kreditiranja proizvodnih ciklusa,
- Kontinuirano obrazovanje robnih poljop.proizvodjača,
- Ulaganje u tehnološki i biotehnološki (**pravilnici**) razvoj, IFS, ..
- Uticaj tržišta - naročito se odnosi na tovno govedarstvo,
- Klimatske promene / zaštita životne sredine - rizici
- Redefinisati direktna davanja - subvencije,
- Kontinuirano obrazovanje farmera,

Institute for Science
Application in
Agriculture

Institute for Science
Application in
Agriculture

Uvoz živih životinja dobra ili loša investicija

PRIMER , mart 2023

- Uvoz 1,000 steonih junica Simental.rase: EUR 3,000 000

Očekivani efekti nakon 12 meseci:

- Ukupni gubici : 15 -20%
- Očekivana proizvodnja mleka: 5,000 000 kg
- Ukupno živorođene teladi: 950
- Ukupno zalučene teladi: 900

INVESTICIJOM od EUR 1,000 000 i dugačijim pristupom moguće je generisati stado od oko 10,000 junica i sposobnih da porizvedu 50,000 000kg mleka.

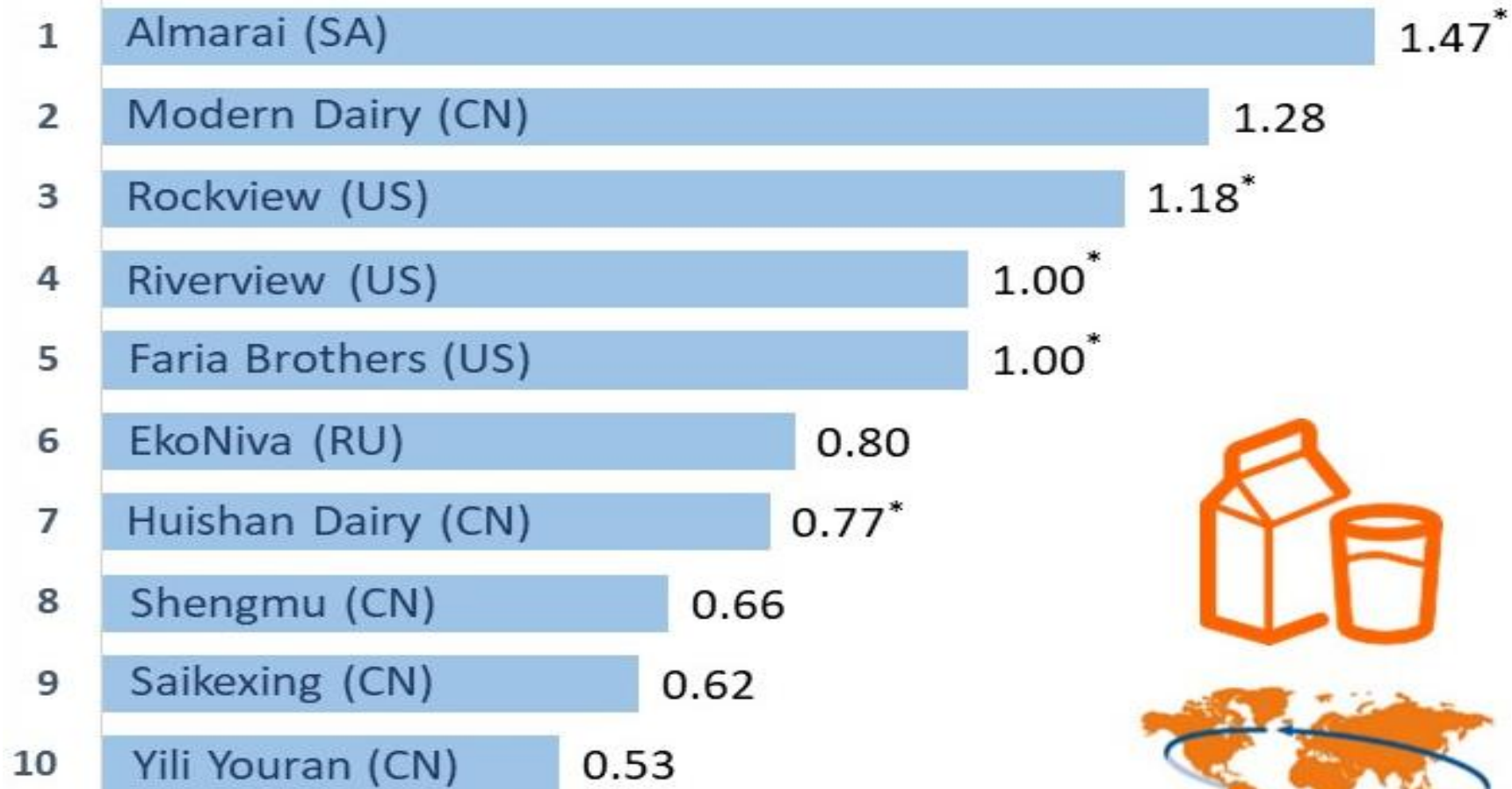
Globalna situacija, industrija mleka, stanje i perspektive

Institute for Science
Application in
Agriculture

Top 10 largest dairy farming companies worldwide

by production of raw milk [mil. t/year]

SA – Saudi Arabia, CN- China, RU- Russia

*IFCN estimations, latest data 2018/2019

Globalna situacija, industrija mleka, stanje i perspektive

Institute for Science
Application in
Agriculture

Top 10 largest dairy farming companies worldwide by number of dairy cows (milking and dry)

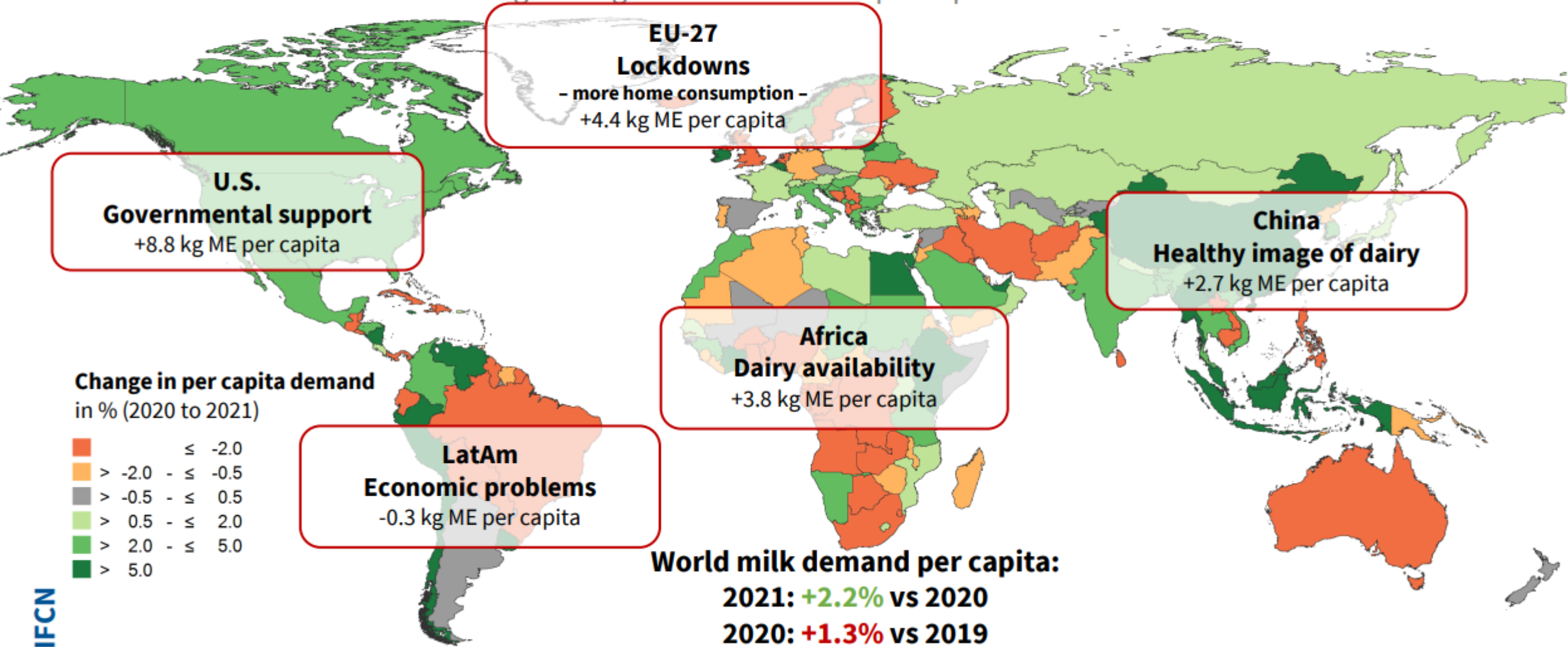
*IFCN estimations, latest data 2018/2019

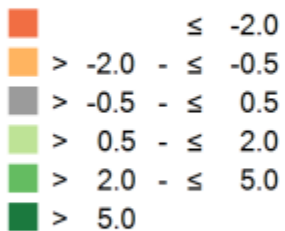
Boris Berisavljević, dipl.inž.stočarstva

Global dairy demand was boosted by its healthy image as well as governmental support in 2021

Percentage changes in milk demand* per capita vs. 2020

Change in per capita demand in % (2020 to 2021)

World milk demand per capita:

2021: **+2.2%** vs 2020

2020: **+1.3%** vs 2019

Average growth rate 2015-2019: +1.5%

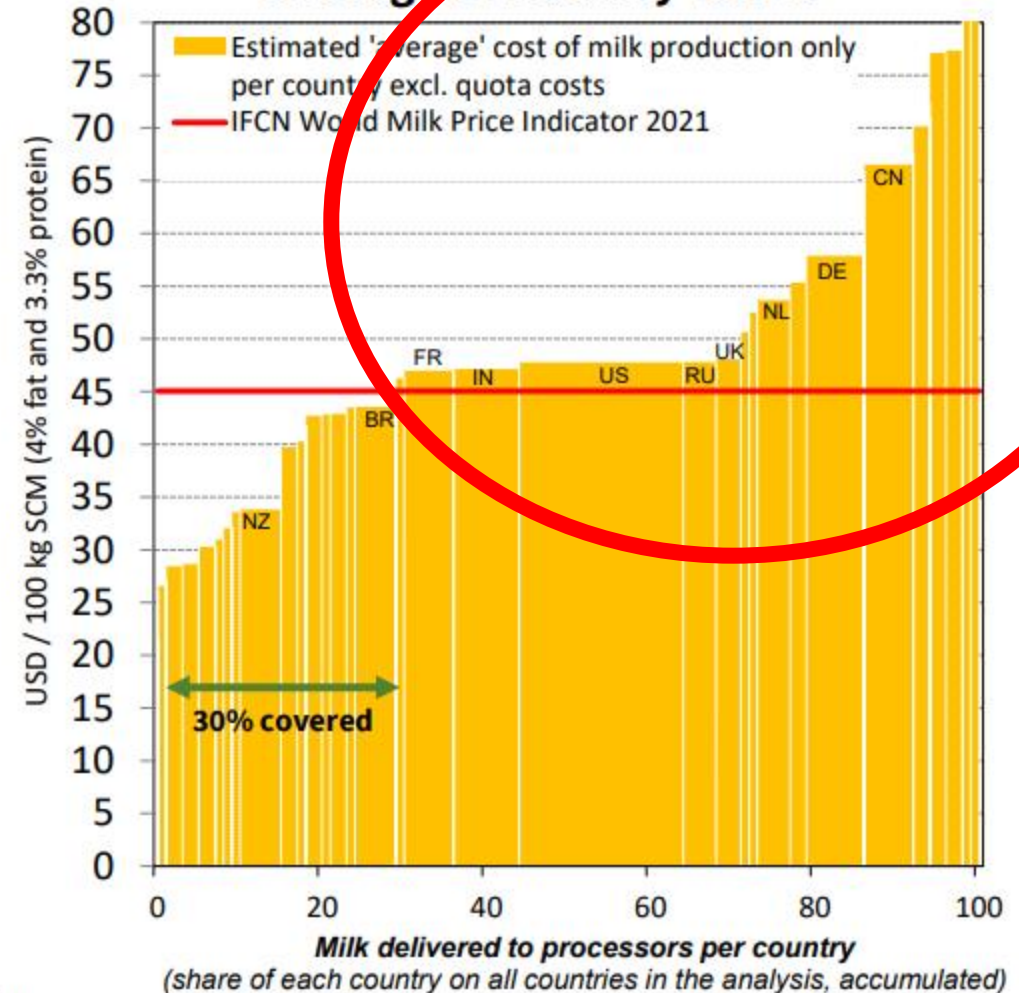
*in Milk Equivalent with 4% fat and 3.3% protein

Early warning indicator for low supply growth in 2022? Only small and large business farms were able to cover their costs through the world milk price in 2021

Which farm size was able to cover their costs in 2021?

IFCN Standard herd size class category (cows per farm)	COMPO *
1-2	44.6 USD
2-10	38.3 USD
10-30	54.8 USD
30-100	48.7 USD
100-300	45.3 USD
300-1000	38.9 USD
>1000	43.2 USD

Milk delivered: supply curve for 2021 Average sized dairy farms

* Cost of milk production only for >170 IFCN Typical farms in > 50 countries

8.6 billion people
+11%, + 0.9 bn

131 kg “milk” consumed
+8.8%, +11 kg ME/capita

81 mill t ME traded*
+22%, +15 mill t ME

351 mill dairy “cows”
-3.7%, -14 mill heads

2.2 kg CO₂ eq. /kg milk
-13%, -0.3 kg CO₂ eq. / milk

Dairy World in 2030 vs. 2020*

+21% more milk
produced and consumed
+192 mill t milk SCM = 2x USA today

*IFCN Baseline Scenario - “Pro-Dairy”

Based on the most likely economic and milk price scenario and does not include latest price volatility and market shocks.

Published February 2022

Some temporary shocks can contribute to or even turn into megatrends

Shocks

Economy (Stagflation, interest rates)

Price shift (Farm inputs, energy crisis)

Labour market (Wages, immigration)

Environmental policies (Green Deal)

Wars / conflicts

Logistics (Broken supply chain)

Megatrends

Costs of production* (Buffer capacity, investments)

Farm consolidation*

Farm productivity / efficiency* (Technical Progress)

Demand growth * (Strong in emerging countries)

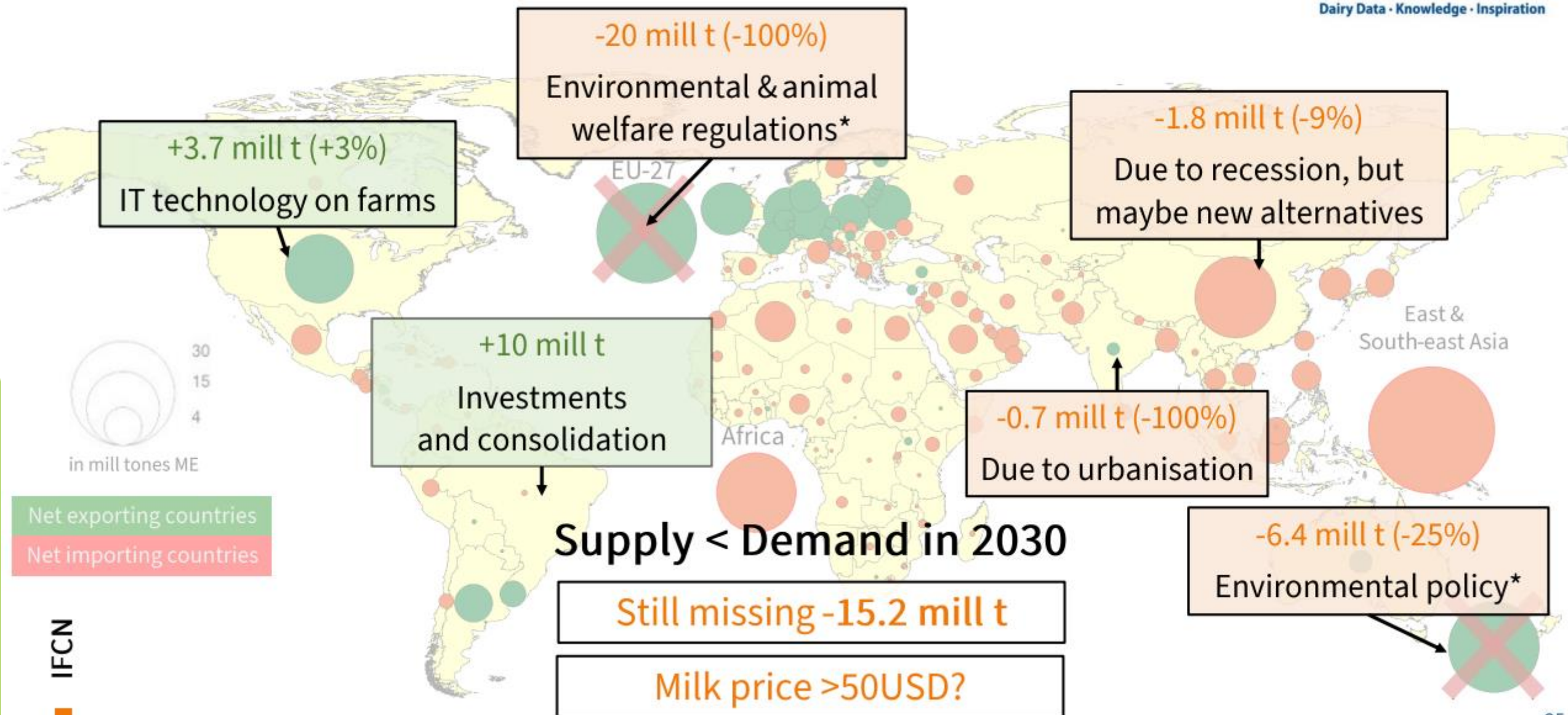
Milk alternatives*

Labour vs. automatization (Skilled labour)

(De)globalization (self-sufficiency, bilateral agreements)

* Included in the IFCN Long-term baseline outlook

Dairy Surplus & Deficit in 2030 - Scenarios

MLEKARSKA INDUSTRIJA SRBIJE

1. NACIONALNO STADO

- nepovoljna struktura / nedovoljno specijalizovanih rasa,
- procena: 150,000 -170,000 krava
- zdravstveno stanje zapata: mastitis
- reprodukcija,

MLEKARSKA INDUSTRIJA SRBIJE - 25,000 gazdinstava

2. OTKUP / CENA MLEKA / KVALTET

- Način otkupa / EU regulative
- Cena mleka ? Zašto Srbija nema cenu mleka?
- Kontrola kvaliteta / superkontola

MLEKARSKA INDUSTRIJA SRBIJE - 25,000 gazdinstava

3. TEHNOLOŠKA OPREMLJENOST

- Sakupljanje, praćenje, analiza podataka,
- Amijentalni uslovi,
- Ekološki aspekti,
- Energetska efikasnost,
- Automatizacija / robotizacija /mehanizacija

MLEKARSKA INDUSTRIJA SRBIJE - 25,000 gazdinstava

4. PROIZVODNJA KABASTE HRANE

- Koliko kg proteina se proizvede po ha?
- Svarljivost kabastih hraniva?
- Uticaj klimatskih promena na plan proizvodnje kabastih hraniva

MLEKARSKA INDUSTRIJA SRBIJE - 25,000 gazdinstava

5. ORGANIZACIONA PITANJA

- Orgnizacije farmera / nacionalno udruženje/ matična knjiga ,
- Mesto i uloga Nacional lab., za kontrolu kv.mleka
- Uvoz genetskog materijala /dozvole / kontorle/ karantini/
struktura kompanija uvoznika i distributera
- Organizacija V.O., podela odgovornosti i obaveza
- Promet mleka
- Konsolidacija preradjivačke (mlekare) industije

MLEKARSKA INDUSTRIJA SRBIJE - 25,000 gazdinstava

6. GENETSKO UNAPREDJENJE

- Poražavajući rezultati rada selekcijskih službi,
- Reorganizacija / veća uloga i odgovornost farmera,
- Slobodan uvoz genetskog materijala,
- Prioritet je unapredjenje svakog stada pojedinačno a ne razvoj nacionalnog programa,

MLEKARSKA INDUSTRIJA SRBIJE - 25,000 gazdinstava

8. INVESTICIONA POLITIKA - Strategija

- Da li Srbija ima dugoročnu strategiju koja definiše prioritete u oblasti proizvodnje, prerade, i plasmana mleka i mlečnih proizvoda
- Koji i kakvi profili su neophodni

9. GLOBALNA IND. MLEKA ZA 15-20 god???

- GEN-editing?
- Voda - 80% vode na farmama će biti reciklirana voda
- Krave ili mali preživari, / Autohtone rase,
- Robotizacija ili ne?

Genomska analiza MPŠV - Rep Srbije projekat je završen 2022

- ▶ -550 uzoraka dlaka holstajn friziske rase
-teladi, junica, krava.
- ▶ Proizvodni parametri koji su procenjeni:
  - osobine prinosa
  - osobine tipa
  - osobine zdravlja
  - osobine plodnosti
  - genetski parametri
  - utvrđivanje porekla grla

Utvrdjivanje porekla grla

- ▶ Kod 411 (od ukupno 534) grla je potvrđeno poreklo po očevima od toga 35.85% gral imaju netačno poreklo po ocu.
- ▶ Kod 88 (od ukupno 534) grla je potvrđeno poreklo po majci od toga 21,5% grla imaju netačno poreklo po majkama.

Kod ovih grla genomska analiza nam je sa 100% tačnost omogućila da utvrdimo poreklo i otkrila nam ko su pravi očevi i majke.

Kod ostalih grla kod kojih nije potvrđeno poreklo otac/majka nisu genotipizovani stoga se ne može potvrditi ili isključiti poreklo grla.

Ono što je još poraznije od samih rezultata je činjenica da Srbija i dalje ignoriše važnost podataka, i genomsku selekciju kao jednu od najefikasnijih metoda za unapredjenje genetskog potencijala stada

Argument: i dalje je ograničen uvoz semena genomski testiranih bikova.

**U svetu je prošle godine proizvedeno 919 mili.tona
mleka**

Hvala na pažnji